

O'QUVCHI SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA O'QTUVCHI VA OTA-ONA HAMKORLIGI.

Odiljon Parpiyev

Qo'qon Universiteti " Ta'lim" kafedrası o'qtuvchisi

Nosirjonova Madinaxon Ikromjon qizi

Qo'qon Unverseteti talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'quchilarning har tomonlama rivojlanishida ota-ona va o'qtuvchining hamkorlikda ish olib borishlari bayon qilingan bo'lib, hozirgi kunda bolalar savodxonligini oshirish juda muhim jarayondir. Bu jarayonning dolzarbligi ota-onaning farzandiga vaqti bolmasligi, hozirgi o'quv programmalariga tushunmasligi va farzandiga tushuntirib berolmasligi kabi muammolar yoritib berilgan. O'quvchining to'g'ri so'zlash qobiliyati uning nafaqat o'qishda, balki hayotda ham muvaffaqiyatga erishishishining kalitidir. Bunig uchun eng avvalo ota-ona bilan o'qtuvchi hamkorlikda ishlashlari zarurdir. Bu jarayonni amalga oshirishda ota-ona o'tilgan mavzuni hayotga tadbiq qilib hadis, maqollar, ibratli hikoya, ertaklar bilan oz farzandiga tushuntirib bera olishi uchun eng avvalo ozlari ustida ishlashlari zarurligi buni amalga oshirishda o'qtuvchining ko'mak berishi lozimligi, muammolarni hal qilishda yordam beradigan jarayonlar va uni olib borishdagi ma'suliyatli yo'ndashuvlar bir qancha metodikalar orqali ko'rsatib o'tilgan. O'quvchilarni to'liq, savodli nutqqa ega bo'lishi uchun nima qilish kerak va nima qilmaslik kerak? Ota-ona oz farzandi uchun qanday o'rnak bolishi kerak? Savodga o'rgatish jarayonida o'yinlar nechog'li muhim? Bu va boshqa savollarga javoblar ushbu maqolada keltirilgan. O'qing, mashq qiling va o'zingiz o'rganing.

Tayanch so'zlar va iboralar: Ota -ona roli, o'qtuvchi roli, hamkolik ishlari, O'quvchilar huquqlarlari, savotxonlikni oshirishda zamonaviy metodlar, " Aytib turib o'ylayman", "Rangli bog'inlar" metodi, "She'rni tikla" metodi, " Bilimlar auksioni".

Абстрактный. В данной статье описано сотрудничество родителей и педагогов во всестороннем развитии учащихся, а повышение грамотности детей является сегодня очень важным процессом. Актуальность этого процесса объясняется такими проблемами, как отсутствие у родителей времени на своих детей, непонимание

существующих образовательных программ и неспособность объяснить их своим детям. Умение студента правильно говорить – залог его успеха не только в учебе, но и в жизни. Для этого, прежде всего, необходимо работать во взаимодействии с родителями и педагогами. При осуществлении этого процесса родителям следует в первую очередь работать над собой, чтобы они могли применить изученную тему в жизни и объяснить ее своим детям с помощью хадисов, пословиц, показательных рассказов и сказок. реализация демонстрируется с помощью нескольких методологий. Что нужно и чего нельзя делать, чтобы учащиеся имели полноценную и грамотную речь? Каким примером должны быть родители для своих детей? Насколько важны игры в процессе обучения грамоте? На эти и другие вопросы есть ответы в этой статье. Читайте, практикуйтесь и учитесь сами.

Abstract. This article describes the cooperation of parents and teachers in the all-round development of students, and improving children's literacy is a very important process today. The relevance of this process is explained by problems such as parents not having time for their children, not understanding the current educational programs and not being able to explain them to their children. The student's ability to speak correctly is the key to his success not only in studies, but also in life. For this, first of all, it is necessary to work in cooperation with parents and teachers. In the implementation of this process, parents should first of all work on themselves so that they can apply the learned topic to life and explain it to their children with hadiths, proverbs, exemplary stories, and fairy tales. supporting processes and responsible approaches to its implementation are demonstrated through several methodologies. What are the do's and don'ts for students to have full, literate speech? What kind of example should parents be for their children? How important are games in the process of teaching literacy? These and other questions are answered in this article. Read, practice and learn for yourself.

Kirish

Savod o'rgatish metodikasining maqsadi-bolalarning boshlang'ich o'qish va yozishga o'rgatish. O'zbek alifbosiga asoslangan holda qisqa vaqt ichida o'quvchilar o'qish va yozish ko'nikmasini egallaydilar. Savod o'rgatish davrida til ta'limi mazmuni o'quvchilarga beriladiga til va nutq sohasidagi bilim va ko'nikmalar bilan belgilanadi. Savod o'rgatish

davrida o'qish va yozish harakatini maqsadga muvofiq ravishda bajara olish o'qish va yozish ko'nikmasi deyiladi. Bu ko'nikma bilimni talab qiladi, chunki har qanday ko'nikma bilimsiz shakillanmaydi. Bilim ko'nikmaga aylanmagan bo'lishi mumkin. Masalan bola v harfining elementlarini yozuv chiziqlari orasiga qanday joylashtirishni bilib uni daftarda yoza olmasligi yoki harifni tanib, ular ishtirok etgan so'zni o'qiy olmasligi mumkin. Yozish ko'nikmasini hosil qilish uchun boshqa faoliyat turlari, ya'ni yozish jarayonida partada to'g'ri o'tirish, ruchkani barmoqlar orasida tutish, daftarni qiyalikda qo'yish kabilar ham o'rgatiladi. O'qish malakasi ham, yozish malaksi ham nutq faoliyatining boshqa turlari bilan, ya'ni og'zaki hikoya qilish o'zgarlar nutqini eshitish orqali anglash, ichki nutq bilan uzviy bog'liq holda shakillanadi. O'qtuvchi o'quvchilarni o'z fikrini og'zaki yoki yozma ifodalashi uchun zaruriyat va ehtiyojni yuzaga keltiruvchi vaziyat yaratilishi lozim. Chunki o'qishga o'rgatish va yozuvga o'rgatish parallel olib boriladi va bu faoliyat muntazam ravishda mashq qildiriladi. Bu jarayonni turli o'yinlar orqali olib borish o'qtuvchiga ham o'quvchilarga ham juda qiziq jarayondir. Bilamizki har bir bola o'yinlar orqali o'tilgan darsni yoqtiradi va yaxshi eslab qoladi. Hatto biz kattalar ham o'yinlar orqali dars o'tganimizda huddi yosh boladek turli emotsiyalarga berilib o'yin ichiga kirib ketganimizni vaqt qanday o'tib ketganligini hatto sezmay ham qolamiz. Shunday ekan o'quvchilarimiz savodxonliklarini tekshirish ularni yanda ziyrakliklarini oshirish uchun yordam beradigan metodlardan foydalanishimiz turli o'yinlar orqali bolalar ongiga mavzuni yaxshiroq singdirishimizga yordam beradi.

“Rangli bog'inlar” metodi

Bu metotda rangli stikerlar tarqatiladi. Undosh harflar tōq ranglarda Unli harflar och ranglarda bo'ladi. Bu yerda o'qituvchi tomonidan so'z aytiladi ular tartib bilan tezlikda joylashishlari kerak bo'ladi. Bu metodda o'tilgan harflarni takrorlashda yoki jamoa bo'lib ishlashni o'rgatishda o'rgatish va ochiq hamda yopiq bo'g'inlar asosida qo'llansa ham samarali bo'ladi. O'qish savodxonlik darslarini samarali o'tgazishga yordan bera oladigan metodlardan bir bu

“She'rni tikla” metodi.

1. Bu metod o'quvchilarni kreativ fikrlashga yordam beradi.
2. O'quvchilar berilgan vaqt ichida she'rni qayta tiklash orqali o'z ziyrakliklarini namoyish etishlari kerak.
3. Bu metodni darsda qo'llashdan maqsad, nutqiy xushyorligini oshirish

4. Ziyrakliklari tekshiriladi.
5. Bir eshitgandan eslab qolish ko'nikmasi sinovdan o'tkaziladi;
6. She'rni mantiqan davomini topish malakasi rivojlantiriladi.
7. She'r yozish uslubini o'rganadi.

Bu metoddan ko'zlangan maqsad shu yettita bosqishni ularda shakillantirishdir. Buning uchun sinfni 3 guruhga bo'lin olamiz. Guruhlarga bir xil she'r matni ichidan har bir satri ajratib kesib olingan holda taqdim etiladi. O'quvchilar misralarning o'rnini to'g'ri tanlashi kerak bo'ladi. O'quvchilarni guruhga bo'lish natijasida rag'batlantirish yo'llari bilan baholab boriladi. Bu jarayonlarda o'qtuvchi bilan o'quvchining o'zaro hamkorlikda ish yuritishlariga sabab boladi va bu samarali natijalar beradi. Hozirgi kunda o'quvchilarni savodxonlik o'rgatishda muammolardan biri bu ota-onaning farzandiga yetarlicha vaqt ajratmasligi yoki draslarga o'z vaqtida yubormasligi tufayli o'quvchilarning o'qishini pastlashiga mavzularni yaxshi o'zlashtira olmasligiga olib keladi. Buni oldini olish uchun birinchi navbatda o'qtuvchi bilan ota-ona hamkorlik qilishlari bundan ko'zlangan maqsad esa ota-onaning o'z majburiyatlarini to'g'ri tushuntirish uchun O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyaga ko'ra ota-onalar yoki ularning o'rnini bosuvchi shaxslarning o'quvchilarining ta'lim olishiga to'sqinlik qiladigan holatlarda qo'llaniladiga qonuniy choralar.

77- modda

Ota- onalar va ularning o'rnini bosuvchi shaxslar o'z farzandlarini voyaga yetguniga qadar boqishi, ularning tarbiyasi, ta'lim olishi, sog'lom, to'laqonli va har tomonlama kamol topishi xususida g'amxorlik qilishiga majburdurlar.

73-modda

Ota- ona bolalarinig qonunchilikda belgilangan zarur darajada ta'lim olishini ta'minlashi shart.

Ota-onalar majlisida ushbu yangi qonunlarni to'g'ri tushuntirish agar farzandini bilim olishiga sharoit yaratib bermasa, darsga o'z vaqtida yubormasa bazaviy hisoblash boyicha bir baravarida besh baravarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo'lishi haqida ularga aytishi buni oldinini olish uchun doimiy ravishda o'qtuvchi bilan ota- ona o'zaro aloqada bo'lishlari ya'ni turli sabalarga ko'ra darsga o'quvchini kelmasligi yoki kechga qolish yoki turli kasal holatlari haqida o'qtuvchini ogohlantirishi zarurdir. Ikkinchi muammolardan biri o'quvchilarga darsni takrorlash kamchiliklarini to'ldirish uchun uyga

vazifa yoki turli topshiriqlar beriladi. Bu orqali o'quvchilarning fikrlashlari og'zaki va yozma nutqining rivojlanishiga hamda kamchiliklarini to'g'irlashga yordam beradi. Lekin o'quvchilar vazifalarni o'z vaqtida bajara olmasligi tengdoshlaridan ortda qolishiga darslarni yaxshi o'zlashtira olmasligiga sabab boladi. Bunday holat kuzatilmasligi uchun o'tilgan mavzu yuzasidan berilgan topshiriqlarni o'z vaqtida bajarishlari lozim. Ming afsuski hozirgi kunda ota-onalarning o'z farzandi bilan birga ko'p vaqt o'tkazmasiligi topshiriqlarini bajarishiga yordam bermasligi yoki darslik programmalariga tushunmasliklari, farzandlariga tushuntirib bera olmasliklari juda ham achinarli holat hisoblandi. Tadqiqot natijalariga ko'ra ota-onasi bilan ko'p muloqotda bo'ladigan hamda berilgan topshiriqlarni birgalikda bajaradigan bolalarning fikrlash doiralari keng bolarkan. Amalyot qilayotga sinfimdagi bolalarni kuzatganimda ularning darslarni yaxshi o'zlashtiradigan hamda o'rtacha o'zlashtiradigan, o'zlashtirishga qiynaladigan o'quvchilar borligini sezganman. Va ularga yordam berish jarayonimda o'rtacha hamda past o'zlashtiradigan bolalarning ota - onalari farzandlari bilan shug'ullanmasliklariga ishonch hosil qilganman. Sababi bu o'quvchilar hatto o'z fikrini bildira olmasligi yoki atrofdagilarga tushuntirib berolmasliklari qo'rqqoqliklari, juratsizliklari va boshqa holatlarida bilinib turadi. Buni oldini olish uchun ota-onasi bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini yo'lga qoydik. Farzandiga vaqt ajratishi kerakligi uning fikrini eshitishi darslariga e'tiborli bo'lishi qiziqishlarini inobatga olishlari hamda o'z farzandiga o'rnak bolishini tushuntirdik. Ota-onalarda esa buni qanday amalga oshirishimiz kerak? kabi savollar kelib chiqdi. Bunday ota -onalarga haftada bir kun dars rejasini tuzdik va mashg'ulotlarini tashkil etdik. Bundan asosiy maqsadimiz yangi darsliklar bilan tanishtirish ularga tushuncha berish hamda farzandlariga qanday tushuntirishlari o'zlari qilayotgan xatti-harakatlari orqali farzandlariga o'rnak bo'lishlari haqida metodik tavsiyalar berish orqali sinfimizda savodxonlikni oshirishga bor e'tiborimiz qaratdik. Bu jarayonlarni ya'nada takomillashtirish uchun esa telegramm guruhimizga har bir mavzu yuzasidan topshiriqlarni qanday bajarish kerakligi qanday tushuntirish kerakligi o'rgatuvchi kichik namunalar tashlash kerakligini tushundik. Chunki hozirgi dars programmalarini biroz murakkabligi ota-onalarga qiyinchilik tug'dirayotganini aytishgandi bunga yechim sifatida ota-ona bilan o'qtuvchining doimiy hamkorligini taminlashga erishdik. Ota-onalarga o'rgatishimiz kerak bo'lgan eng muhim narsalardan biri bu berilgan mavzu yoki topshiriqlarni o'z farzandiga analiz qilishiga hulosi chiqarishida esa hayotga tadbiiq qilishiga yordam berishi

o'quvchilarni fikrlashlari ya'ni kreativ, tanqidiy fikrlashlariga ijobiy ta'sir ko'rsatishlarini tushuntirganimizda ularni yuzlaridagi mamnunlikni ko'rdik. Buni amalga oshirishlari uchun ota-onalarimizga qiziqarli ertak, hikoya, hadislar va maqollar orqali o'zlarining harakatlari bilan tushtirishi mumkinligini tushuntirdik. Turli bayram tadbirlarda ota-onalarni chaqirtirib o'z farzandlari bilan o'zaro hamkorlida turli topshiriqlarni bajartirishni ular o'rtasidagi aloqani mustahkamlashni maqsad qilib oldik. Buning uchun turli jamoa bolib ishlashga yordam beradigan metod va turli o'yinlardan samarali foydalanishimiz kerakligini tushundik.

" Bilimlar auksioni"

Katta oq qog'ozga 3 ta cho'ntakcha qilinadi. Bittasiga 3 ming, bittasiga 4 ming, bittasiga 5 ming deb yozib qo'yiladi. Har bir cho'ntakka savollar yoziladi. 3 minglik cho'ntakka oson savollar, 4 minglikka o'rtacha, 5 minglikka qiyin savol yoziladi va o'quvchilarga tushuntiriladi. Istalgan o'quvchini doskaga chiqarib, savol tanlash huquqi beriladi. O'quvchini tanlagan cho'ntakdagi savoliga qarab, bilimini o'qituvchi o'zi uchun bilib oladi. Keyin qog'ozdan yasalgan pullar o'quvchilar to'g'ri topgan savollari uchun beriladi ga Ushbu metod o'tgan mavzuni mustahkamlash va yangi mavzuni mustahkamlash uchun juda ham yaxshi vosita hisoblanadi. Ota-onalar farzandlari bilan vaqt o'tkazishlari ularning qanchalik darajada bilimli hamda zukko ekanliklarini bilib olishga imkon beradi. Bu jarayonda o'qituvchi o'quvchi ota-ona o'zaro hamkorlikda ish yuritishadi. Bu orqali o'quvchilar savodxonliklarni yanda yaxshilashga yordam beradi.

"Aytib turib o'ylayman"

Bunda o'quvchilar o'z ota-onalar bilan jamoa tashkil qilishadi . O'qituvchi o'ynimiz shartini tushuntirib beradi. Doskaga jamoa ishtirokchilardan biri chiqib o'zi yod olgan she'rini atib turib dokaga rasm, qoida , yoki biror bir boshqotirmanini yechishi talab qilinadi. Bu jarayonda ota-onalar ham ishtirok etadi. Bu o'yin orqali o'quvchilarni sinfda nutqlarini hamda fikrlashlarini o'zlarida foydalanishimiz mumkin. Bu jarayonda o'quvchilarda nutq bilan birgalikda yozish savodxonligini oshirishda katta yordam beradi. Amalyotda qo'llanilganimizda boshlanishida o'quvchilar qiynalishdi lekin birgalikda bir necha bor mashq qilganimizdan so'ng ular da ko'nikma paydo bo'ldi fikrlarini bir joyga jamlashni ham o'rganib olishdi. Bu jarayonda ota-onalar o'zaro ishtiroklari bilan bizni hursand qilishdi. Tashkil etgan Ota-onalar bilan ishlash ish rejimiz o'z samarasini ko'rsata boshladi. O'quvchilarni o'zlashtirishlari yaxshilangani ularning fikrlashlari o'z fikrlashlarini

atrofdagilarga yetkaza bera olishlari yaxshilanganliklari ularning darsda faolliklari orqali sezildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. Boshlang'ch sinflarda ona tili o'qitish metodikasi. Toshkent – 2021
2. O'zbekiston Respublikasining 2023- yil 30- apreldagi o'tkazilgan referendumga binoan qabul qilingan konstitutsiyasi.
3. Zamonaviy metodlarni ta'lim jarayonida qo'llash uslublari. Farg'ona- 2023